

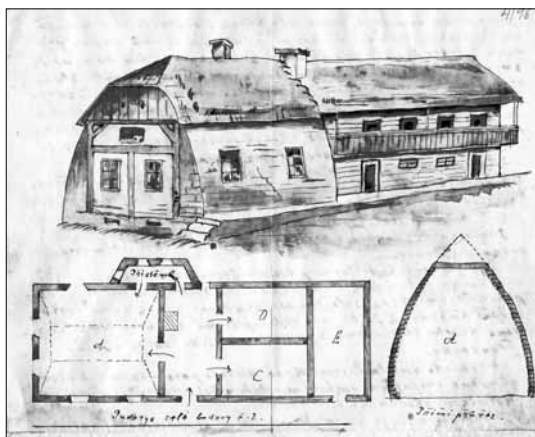
Sezemice

Malebný obrázek české vesnice – pole, louky, centrální náves obklopená staveními, uprostřed kal lemovaný jasany a strážžený sochou sv. Jana Nepomuckého, tomu všemu vévodí bělostná stavba kostela sv. Bartoloměje s typickou věží s hodinami – vítějte v Sezemících u Mnichova Hradiště.

Obec leží na rozhraní tří krajů, Středočeského, Libereckého a Královéhradeckého. Spadá pod Středočeský kraj a je zároveň nejsevernější obcí Mladoboleslavska. O dějinách obce, jejím vývoji v průběhu staletí, zemědělství, kulturním životě nebo významných sezemických osobnostech se poměrně podrobně dozvídáme v Pamětní knize obce sezemické a v publikaci Sezemice MCXV–MMXV. Příběh pojizerské vesnice, která byla vydána na sklonku roku 2014 u příležitosti výročí 900 let od údajné první písemné zmínky o obci.

Historie

Nejstarší písemná zmínka o Sezemících je datovaná rokem 1115. Jde o listinu vztahující se k založení kláštera benediktinů v Kladrubech Vladislavem I. Je v ní potvrzeno, že kníže řádu věnuje pozemkový majetek nejen v bezprostřední blízkosti jejich kláštera, ale i jinde. Právě zde jsou mimo jiné jmenovány lokality „Wladizlauici“ a „Zezemici“. Listina existuje ve třech vyhotoveních, jedná se ale o tzv. dobová falza pocházející pravděpodobně z první třetiny 13. století. Významným rokem v dějinách Sezemíc, resp. vladislavského újezdu, je rok 1237, kdy došlo ke směně majetků mezi Havlem z Lemberka, příslušníkem rodu Markvarticů, a kladrubským benediktinským klášterem. Sezemice tak získaly nového pána, ovšem jen nakrátko, neboť Havel předal brzy vladislavský újezd do správy johanitského řádu. Z roku 1377 pochází zpráva o faráři Martinovi, který v tomto roce opustil místní faru, stal se tak prvním jménem známým obyvatelem Sezemíc. Dalším důležitým mezníkem v historii obce je rok 1420, kdy král Zikmund zastavil jako náhradu za prokázané služby Janu Chudobovi z Vartenberka majetky některých řádů, mezi nimi i johanitů z Českého Dubu. V roce 1436 pak Zikmund potvrdil získání majetku českodubského panství jako zástavní držby husitskému hejtmanu Janu Čapkovi ze Sán. Sem mohly patřit i Sezemice. Čapek toto panství ve 40. letech směnil, s kým není jasné. O správě a dění v Sezemících nejsou zprávy až do první poloviny 16. století, kdy Jan z Vartenberka skupoval lokality podél Jizery. Takto rozšířené panství převzal jeho syn Adam. Po Adamově smrti si majetek rozdělili jeho synové, při tom svijanský díl získal Jaroslav z Vartenberka. Z této doby pocházejí gruntovní knihy, které jsou konečně dokladem o životě v Sezemících, místních obyvatelích a jejich majetku. Je zde poprvé zaznamenáno jméno sezemického rychtáře Martina Rozkovce nebo pomístní názvy, které se ve velké většině užívají dodnes – Na nivách, V hati, Na klučkách, V paloučkách apod. Součástí svijanského panství byly Sezemice až do 19. století. Po smrti Jaroslava z Vartenberka bylo panství v držení jeho vdovy Anny Kateřiny ze Smiřic, která se brzy opět provdala a novým pánem na svijanském panství se tak stal hrabě Jáchym Ondřej Šlik. Ten byl 21. června 1621 sťat na Staroměstském náměstí jako první z 27 českých pánů popravených za vedení stavovského povstání. Jeho majetek byl zkonfiskován a v následujícím roce připadl Albrechtovi z Valdštejna. Ten předal v roce 1624 svijanské panství do správy svého příbuzného Maxmiliána z Valdštejna. Z této doby pochází urbář, který detailně popisuje svijanské panství, mj. zde jsou zmíněni i sezemičtí sedláci a jejich povinnosti.

Dochovaná kresba výjimečné a ojedinělé stavby, která byla součástí Zemanova statku. Stavení bylo zbořeno v roce 1886

ní sedláků došlo až po rozmístění hraběcích vojsk po panství. V této době již k Sezemicím katastrálně patřila osada Jirsko 1. díl.

Přelomovým rokem v dějinách Sezemic je rok 1820, kdy koupil panství od Valdštejnů kníže Karel Alain Gabriel Rohan. Po něm panství zdědil jeho synovec a adoptivní syn Kamil. Rohanové na svém panství opět umožňovali vykoupení se z roboty.

Roku 1864 připadly Sezemice pod politický a soudní okres Mnichovo Hradiště. Na přelomu 19. a 20. století, kdy stál v čele obce starosta Josef Vochvest, sestávaly Sezemice z 47 stavení, v kterých žilo celkem 284 osob. Ve stejné době zde fungovaly dva výčepy piva a jeden výčep lihovin, dále jeden řezník a dva obchody s poživatinami, veřejná knihovna v budově školy a dále byl ustaven vlastní hasičský sbor.

31. října 1918 se konala na návsi oslava vzniku Československé republiky spojená se zničením všeho, co připomínalo zaniklou monarchii. Na počest této velké události byla v dubnu následujícího roku vysazena „lípa svobody“, která náves zdobila až do roku 2013, kdy musela být z bezpečnostních důvodů pokácena. Velké nadšení ze vzniku samostatného státu bylo spojeno s vytvořením hospodářské rady, která dohlížela na zásobování obyvatel, dále s opravami místních komunikací nebo s elektrifikací obce a se stavbou skupinové vodovodní sítě, ale i s košatou spolkovou činností. Vedení obce vypomáhaly poradní orgány jako osvětová komise, místní školní rada, v roce 1923 bylo ustaveno Svépomocné strojní druž-

Rodina Libenských u chalupy čp. 22, v níž se provozovalo bednářství

Berní rula z roku 1654 také jmenuje sezemické sedláky a vypočítává jejich majetek. Tak se zde například dozvíme, jaký rozsah měly polnosti tehdejšího největšího místního sedláka Adama Vochvesta nebo jaká choval zvířata. Podrobný soupis poddaných svijanského panství z roku 1773 pak dělí obyvatele podle sociálního postavení. Výraznou událostí v dějinách obce je vzbouření sedláků v roce 1818 proti Františku Adamovi z Valdštejna, který začal vyžadovat plnění robotních povinností a byl proti jejich vyplácení. K ustoupení

stvo, na správu obecního majetku dohlíželi volení dozorcí nad obecními lesy, cestami a sady. Sezemice byly v době první republiky vcelku samostatnou jednotkou, kromě zemědělců zde byla zastoupena řemesla a živnosti jako kovář, sedlář, kolář, bednář, dva obuvníci, krejčí, řezník, dva koloniální obchody a dvě pohostinství. Ve volbách tradičně, jako na jiných vesnicích, vítězili agrárníci, tedy Republikánská strana zemědělského malorolnického lidu.

Od roku 1939 fungovala v Sezemicích organizace Národního souručenství jako náhrada dřívějších politických stran. Hlavně zpočátku prostřednictvím pořádání kulturních a společenských akcí podporovala vlastenectví, její členové organizovali výlety, exkurze, sportovní turnaje apod. Ve

Secesní detaily Nezdarova statku čp. 17, zhotovené v roce 1916 patří k architektonickým perlám obce

Historický obrázek z meziválečného období zachycuje Boží muka na Jirsku

Ruční lámání kamene v Rokli za domem Holasových. Lámal se zde kámen na stavbu domů nebo na štětování cest

válečných letech se Sezemice pro svou nepříliš strategickou polohu a zároveň nevelkou rozlohu vyhnuly delšímu pobytu německých vojsk nebo zřizování okupačních orgánů v obci. Odvahu místních občanů dokládá vzpomínka na vysoce riskantní činnost, ukryvání uprchlého ruského zajatce jménem Vasil.

Po válce byly v Sezemicích zastoupeny všechny čtyři povolené politické strany sdružené do Národní fronty. Ve volbách v roce 1946 tu zvítězili komunisté. Kromě zápisů týkajících se procesu vzniku JZD není z poválečné doby mnoho informací. Ani sezemickým sedlákům se nevyhnula násilná forma zemědělského sjednocování, při kterém byli trestáni vysokými pokutami, odnětím svobody, byl jim zabaven majetek a v některých případech byli nakonec vystěhováni. Nejhůře byly samozřejmě postiženy rodiny největších sedláků Karla Nováka, Jana Vochvesta a Slavomíra Horný. Kulturní život byl nyní řízen Osvětovou besedou, která zcela podléhala národnímu výboru. Pod jejím dohledem v Sezemicích dále fungovalo ochotnické divadlo nebo místní lidová knihovna. V roce 1959

Pohlednice z roku 1916

uspořádala obec dokonce místní spartakiádu, které se zúčastnili obyvatelé okolních vesnic.

V roce 1960 byly po dlouhém jednání Sezemice přiřčeny do okresu Mladá Boleslav. Záměr sdružit Sezemice, společně s Loukovem a Koryty, pod střediskovou obec Loukovec se objevil už v roce 1964, realizován byl ale až 1. ledna 1975 a definitivní sloučení je datováno 1. lednem 1980. Byl vytvořen jeden společný místní národní výbor, v němž zasedali představitelé všech zúčastněných obcí. Toto uspořádání vydrželo až do počátku roku 1992, kdy se Sezemice opět osamostatnily. V roce 2000 vysadili Sezemičtí společnými silami na návsi lípu, která má generacím připomínat slavný přelom tisíciletí.

V roce 2014 žilo v obci 110 obyvatel, kteří obývali 65 domů v Sezemících a 4 na Jirsku. Místní občané jsou velmi aktivní v udržování a zvelebování svého okolí, ale i v podpoře kulturního života na venkově. I když už Sezemičtí sami neprovozují ochotnické divadlo, zvou často ochotníky z jiných obcí, aby na místním sále v čp. 2 sehráli svá představení. Pro děti pořádají místní dětské dny, zdobení májky, karnevaly apod. Každý rok se na návsi koná letní „country“, posvícení spojené s posezením na konci prázdnin nebo taneční zábavy. V Sezemících se zkrátka stále něco děje.

Památky

Sezemické návsi dominuje stavba **kostela sv. Bartoloměje**. Jeho existence je písemně doložena k roku 1352, je tedy jasné, že stavba probíhala před polovinou 14. století, možná dokonce v 13. století. V průběhu dob změnil kostel několikrát svou podobu, vždy v duchu současného stavebního slohu a v souvislosti s rozšiřováním křesťanské obce a s rozvojem liturgických potřeb. Významná přestavba kostela, spojená především s rozšířením sakrálního

prostoru, tedy s prodloužením chrámové lodi a výstavbou nového presbytáře a sakristie, probíhala na přelomu 17. a 18. století. Poté, v roce 1767, byla nahrazena původní dřevěná zvonice, zmiňovaná v roce 1666, stojící v jihovýchodním rohu hřbitova, novou osmibokou stavbou. Další přestavba, která zásadně ovlivnila podobu kostela, je datována roky 1852–1856. V této době byly upraveny fasády v duchu klasicismu a vznikla západní přístavba s věží. Jde o poslední významný zásah do podoby sezemického kostela.

Po každé větší stavební úpravě muselo vždy dojít k nové výmalbě interiéru kostela. Dodnes dochovaná ornamentální výzdoba celého vnitřku lodi i presbyteria je dílem malíře Antonína Koubka, který ji vytvořil na přání P. Němečka po roce 1890.

Kostel je vybaven hlavním a dvěma bočními oltáři. Chybí původní kazatelna, která byla zničena dřevomorkou, a cínová křtitelnice, jež se v roce 2001 stala obětí krádeže, podobně jako sochy z hlavního oltáře. Součástí interiéru jsou varhany, které jsou dnes bohužel v havarijním stavu.

Při cestě ze Sezemic na Jirsko stojí pískovcová **socha sv. Gotharda** pocházející z roku 1775. Nechal ji u sochaře, jehož jméno bohužel neznáme, zhotovit Jan Vochvest jako projev úcty světcí vzývanému jako ochránce proti ohni, krupobití a bouřkám. Socha je zapsána do státního seznamu památek.

Litinovou **plastiku sv. Jana Nepomuckého**, jež bdí nad sezemickou návsí, věnoval obci v 80. letech 19. století P. Josef Němeček jako náhradu za sešlou pískovcovou sochu téhož světce. Z původního díla zůstal pískovcový podstavec, na němž je umístěna litinová postava. Také tato plastika je zapsána do státního seznamu památek.

V osadě Jirsko 1. díl, před domem čp. 8, se dochovalo torzo pískovcových **Božích muk**.

Za zmínku ještě stojí **železný kříž** situovaný u silnice ze Sezemic do Koryt. Kříž je umístěn na podstavci, který dříve nesl terakotovou plastiku **Dobrého pastýře** z roku 1900. Ta byla zničena v roce 1920 v rámci tehdejších obrazoboreckých nálad.

Obecná škola

O škole v Sezemicích a jejím fungování se dodnes dochovalo množství informací díky školní kronice, kterou pečlivě vedli mezi lety 1877 a 1939 místní učitelé. Nejstarší zpráva o výuce v Sezemicích pochází z roku 1791. Předtím navštěvovaly děti školu v Loukově. V Sezemicích šlo až do roku 1855 pouze o exposituru loukovské školy, nikoli o samostatný ústav. Do roku 1864 se vyučovalo v pronajatých prostorách jedné z místních chalup v čp. 21, poté sloužila ke stejnému účelu bývalá panská hájovna čp. 40 a následně pronajatá místnost v čp. 39. Nová školní budova byla v Sezemicích, vedle hřbitova, postavena v roce 1881. Za provozu probíhaly stavební úpravy ještě během roku 1885. Škola fungovala do roku 1951, kdy byla pro malý počet žáků uzavřena a děti musely chodit

Škola v roce 1927

Učitel František Libenský

na Nechálov. Znovuotevřena byla v roce 1954, ale v roce 1965 byla uzavřena definitivně.

Do místní jednotřídní školy chodily děti nejen ze Sezemic, ale i z Křivolačín, Bud, Jirska, Žďáru, Všelibic, Drahotic, Kobyl, Vorklebic a Sovenic. Až do roku 1918 byly hlavními vyučovacími předměty čtení, psaní, počítání, náboženství, od roku 1869 také „jazyk vyučovací“ neboli mluvnice, přírodopis, zeměpis, dějepis, kreslení, zpěv, ruční práce a tělocvik (pro chlapce povinný, pro dívky nepovinný). Po vzniku samostatné Československé republiky byl kladen důraz na národní dějiny.

Působil zde vždy jeden učitel, který byl zároveň správcem školy, a kaplan nebo farář z Loukova, který vyučoval náboženství. V roce 1884 k vyučujícím přibyla také industriální učitelka. V souvislosti se sezemickou školou je třeba zmínit alespoň dvě jména.

Rodák ze Sezemic čp. 22 **František Libenský** (1845–1924), který zde působil v letech 1878–1910, výrazná postava v dějinách místní školy, a učitel **František Materna** (1900–1976), který ačkoli ze Sezemic nepocházel, se významně zapojil do místního kulturního života, působil také jako knihovník nebo organizoval a hrál ochotnické divadlo. Působil zde v letech 1926–1951.

Významné osobnosti Sezemic

Bezesporně nejslavnějším sezemickým rodákem je **akademický malíř prof. Stanislav Libenský** (1921–2002), syn místního kováře Emila Libenského a jeho ženy Hedviky. V Sezemicích absolvoval obecnou školu, měšťanskou pak v Mnichově Hradišti, poslední ročník ještě jednou opakoval v Osečné, kde konečně ředitel školy rozpoznal velký výtvarný talent. Otec dal proto nadaného syna zapsat na nejbližší uměleckou školu, Státní odbornou školu sklářskou v Boru u České Lípy. Po událostech z roku 1938 (německý zábor Sudet) přestoupil Stanislav Libenský na českou sklářskou školu v Železném Brodě a od roku 1939 pokračoval ve studiu v Praze na Uměleckoprůmyslové škole, v oboru malby a skla. Po válce začal vyučovat na sklářské škole v Novém Boru a v roce 1954 byl jmenován ředitelem sklářské školy v Železném Brodě, nadále se věnoval výuce, především malovaného skla. V Železném Brodě se seznámil s výtvarnicí Jaroslavou Brychtovou, s níž začal spolupracovat. Jejich uměleckou devízou se stala především technologie skla taveného v sádrové formě. Během druhé poloviny 20. století se jejich realizace staly součástí moderní, ale i historické architektury. Často také určily její základní výraz (Nová scéna Národního divadla v Praze). Během této doby se jejich díla stala celosvětově obdivovanými a vyhledávanými představiteli současného výtvarného umění. V letech 1963–1987 působil Stanislav Libenský jako vedoucí ateliéru skla na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Po ukončení své pedagogické činnosti založil společně s Jaroslavou Brychtovou vlastní studio v Železném Brodě, tak začalo nejvýraznější období jejich společného tvůrčího života. Z mnohých realizací z této doby jmenujme např. vitrážová okna svatováclavské kaple v chrámu sv. Víta.

Dalším významným sezemickým rodákem je shodou okolností také výrazný představitel českého výtvarného umění druhé poloviny 20. století **medai-**

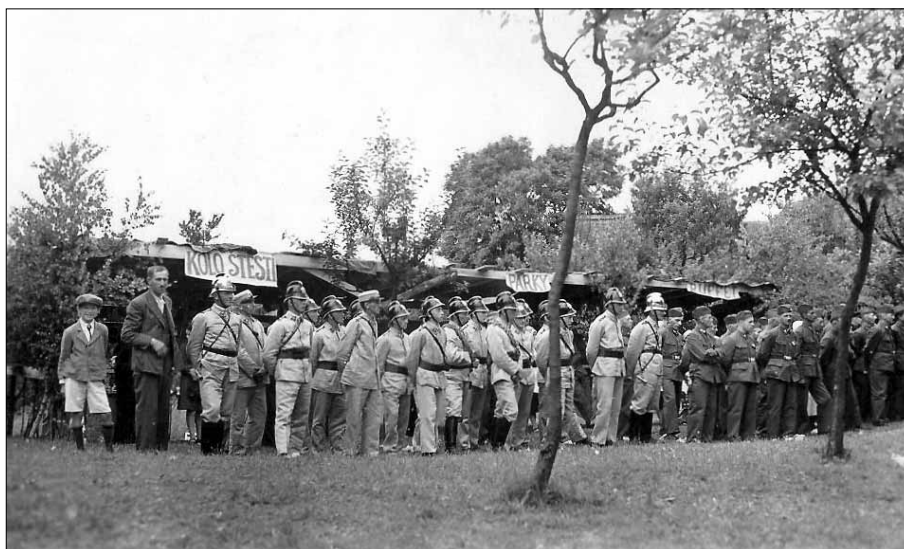
lér Jiří Prádlér (1929–1993). Také on absolvoval obecnou školu v Sezemícih a poté měšťanku v Mnichově Hradišti. Na doporučení ředitele školy, k němuž se přidala přímluva studenta pražské Uměleckoprůmyslové školy Stanislava Libenského, dali rodiče Jiřího Prádlera učit uměleckým rytcem kovů. Následovalo studium na Vyšší klenotnické škole v Turnově, po jejímž absolvování nastoupil na Akademii výtvarných umění v Praze, do tzv. „speciálky“ prof. Otakara Španiela, nejvýznamnějšího českého medailéra. Po smrti svého učitele dokončil řadu jeho děl a stal se jeho nástupcem na pomyslném trůnu československého medailérství, zasadil se o jeho zkvalitnění a propagaci. Nejvýrazněji se v jeho díle uplatňují portrétní medaile, v nichž dokázal mistrně několika liniemi vystihnout charakteristiku tváře portrétovaného. Je také autorem státních vyznamenání, vysokoškolských insignií a dále několika velkých sochařských realizací, jako je kamenná mříž ve stanici pražského metra Hradčanská. Významným Prádlеровým dílem je návrh posledního českého desetihaléře, který byl dán do oběhu v květnu roku 1993, několik týdnů před umělcovou smrtí.

Spolková činnost

V roce 1885 byl založen **Sbor dobrovolných hasičů Sezemice**. Tvořilo jej 27 zakládajících členů, kteří se věnovali nejen hašení požárů a protipožární prevenci, ale byli hlavními hybateli společenského života v obci. V roce pade-

První fotografie členů sezemického sboru dobrovolných hasičů

Oslava 50 let Sboru dobrovolných hasičů v Sezemicích

sátého výročí založení spolku proběhly velkolepé oslavy, kterých se zúčastnilo na 700 lidí. Sezemický sbor je velmi úspěšný v požárním sportu, soutěží se pravidelně účastní mužstva mužů, žen a především dětí.

V roce 1920 byla ustavena místní jednota **Sokola**, zpočátku jako pobočka loukovské jednoty, osamostatnila se v roce 1923, kdy čítala 67 členů (!). Základnou se pro ně na dlouhý čas stal sál hostince U Kotátků. Od roku 1924 fungoval při místní jednotě zábavní a divadelní odbor, který během roku odehrál až 6 představení. Přesto, že byli zdejší sokolové opravdu aktivní a jejich počet vzhledem k počtu obyvatel Sezemic byl nebývale vysoký, neměli nikdy vlastní sokolovnu ani cvičiště, kde by mohli připravovat skladby pro slety a slavnosti. Možná i z tohoto důvodu činnost sezemického Sokola na počátku třicátých let poněkud zaostávala, zcela ukončena byla, tak jako v celé zemi, v roce 1941, po jmenování Reinharda Heydricha zastupujícím říšským protektorem.

V letech 1976–1991 fungoval v Sezemicích také **Československý svaz žen**. Kromě pořádání výletů a různých kurzů pro své členky organizoval zejména zábavní akce pro děti, ale i pro dospělé, a to většinou ve spolupráci se Sbohem dobrovolných hasičů Sezemice.

V současné době je hlavním pořadatelem místních akcí **SPOLEK SEZEMICE MB, o. s.**, který funguje od konce roku 2010.

Letošní rok je pro Sezemice významný, uplynulo totiž 900 let od údajně první písemné zmínky o obci. Hlavní oslavy s bohatým a zajímavým programem, který bude upřesněn na www.sezemice-spolek.cz, proběhnou **13. června 2015**. Pořadatelé se těší na všechny, kdo budou chtít tento den strávit společně čas v Sezemicích, v obci, která vždy dobrosrdečně přijímá každého návštěvníka.

Kateřina VÍTOVÁ

Zdroje:

Pamětní kniha obce sezemické.
Sezemice MCXV–MMXV. Příběh pojizerské vesnice, Sezemice 2014.